

Y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol

HSC(4)-03-12 papur 5

Modelau perchnogaeth ar gyfer gofal preswyl i'r henoed yn aelod wladwriaethau'r UE

Camau dilynol i'w cymryd o gyfarfod y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol ar 8 Rhagfyr 2011

Mewn cyfarfod o'r Pwyllgor ar 8 Rhagfyr 2011 gofynnodd Mick Antoniw AC am wybodaeth am y gwahanol systemau perchnogaeth o ddarpariaeth gofal sy'n bodoli drwy'r UE.

Y ddarpariaeth o wasanaethau gofal hirdymor ar gyfer yr henoed gan sectorau yn aelod wladwriaethau'r UE

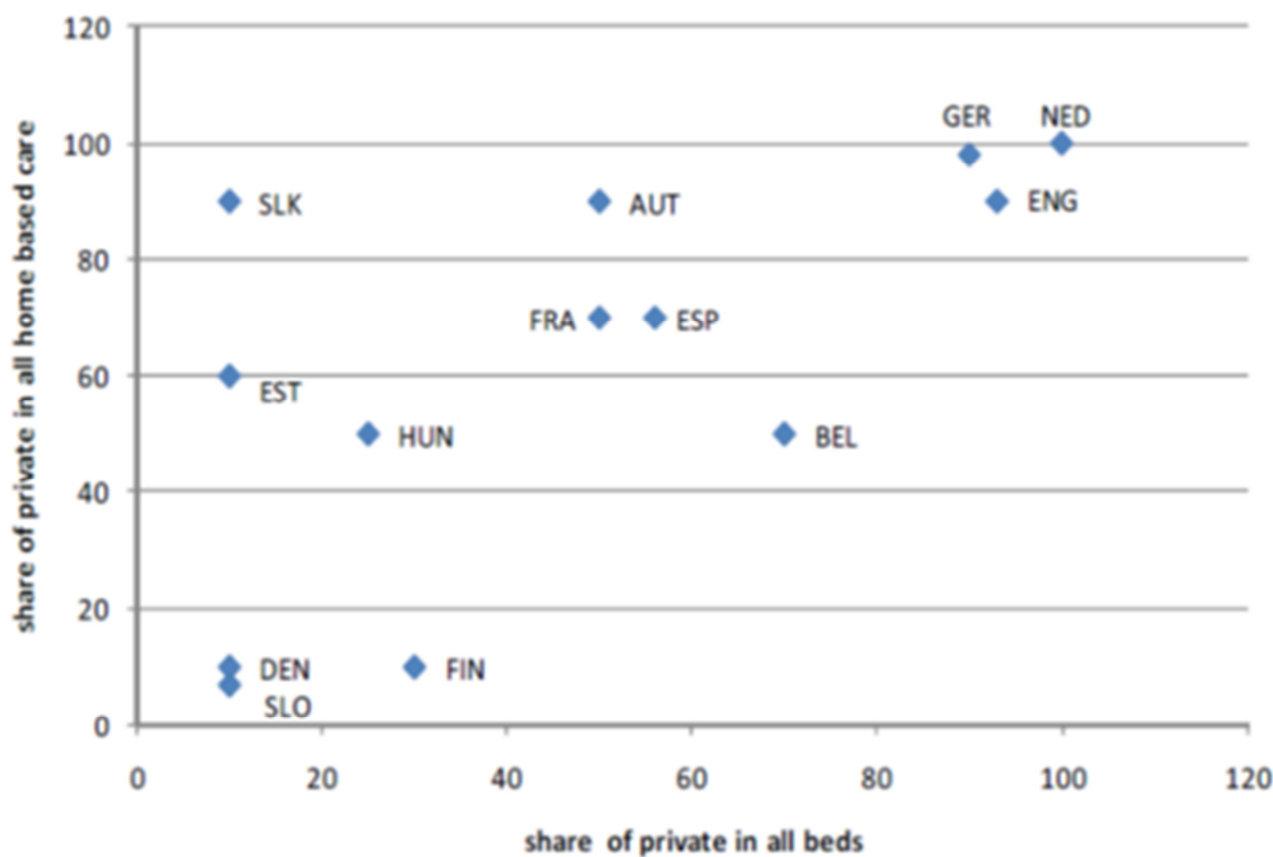
Ers mis Ionawr 2009, mae partneriaid o 20 o aelod wladwriaethau'r UE wedi datblygu'r prosiect ymchwil *Assessing Needs of Care in European Nations*¹ (ANCIEN), sydd wedi edrych ar wahanol systemau gofal hirdymor ar gyfer yr henoed mewn 21 o aelod wladwriaethau. Un o'r ardaloedd a edrychwyd arni yn y prosiect ymchwil oedd a yw systemau gofal hirdymor yn aelod wladwriaethau'r UE yn cael eu darparu a'u hariannu'n bennaf gan y sector cyhoeddus neu'r sector preifat. **Mae adroddiadau sy'n darparu rhagor o fanylion am systemau gofal hirdymor o fewn aelod wladwriaethau unigol ar gael ar wefan ANCIEN.**²

Mae astudiaeth gan ddau ymchwilydd a oedd ynghlwm â phrosiect ANCIEN yn rhoi amcangyfrif o ddarpariaeth gyhoeddus a phreifat (gan gynnwys darpariaeth ddi-elw) gwasanaethau gofal hirdymor ar draws 13 o aelod wladwriaethau'r UE. Mae ffigur 1 isod yn dangos lefel y ddarpariaeth sector preifat o ofal yn y cartref a gofal sefydliadol yn yr aelod wladwriaethau hyn.

¹ Assessing Needs of Care in European Nations, [Home](#) [fel ar 10 Ionawr 2012]

² Assessing Needs of Care in European Nations, [Most recent reports](#) [fel ar 10 Ionawr 2012]

Ffigur 1: Amcangyfrif o gyfran darpariaeth gyhoeddus/preifat gwasanaethau gofal hirdymor ffurfiol ar gyfer gofal sefydliadol a gofal yn y cartref, 2010

Ffynhonnell: Riedel, M. a Kraus, M, [The Organisation of Formal Long-Term Care for the Elderly: Results from the 21 European Country Studies in the ANCIEN Project](http://www.ceps.be/ceps/download/6332) <<http://www.ceps.be/ceps/download/6332>>, tudalen 16, Tachwedd 2011 [fel ar 10 Ionawr 2012]

Allwedd: AUT=Awstria, BEL=Gwlad Belg, DEN=Denmarc, ENG=Lloegr, ESP=Sbaen, EST=Estonia, FIN=Y Ffindir, FRA=Ffrainc, GER=Yr Almaen, HUN=Hwngari, NED=Yr Iseldiroedd, SLO=Slofenia, SLK=Slofacia

Gellir gweld o Ffigur 1 bod gwahaniaethau yng nghyfran y gofal hirdymor a ddarperir gan y sector cyhoeddus a'r sector preifat ar draws aelod wladwriaethau'r UE. Yn yr Iseldiroedd darperir y gofal hirdymor bron i gyd gan y sector preifat, a darperir y rhan fwyaf o ofal sefydliadol gan y sector preifat di-elw.³ Yn yr Almaen y sector preifat di-elw sy'n darparu'r rhan fwyaf o wasanaethau gofal hirdymor sefydliadol ac yn y cartref, er bod

³ Riedel, M. a Kraus, M, [The Organisation of Formal Long-Term Care for the Elderly: Results from the 21 European Country Studies in the ANCIEN Project](http://www.ceps.be/ceps/download/6332), tudalen 16, Tachwedd 2011 [fel ar 10 Ionawr 2012]

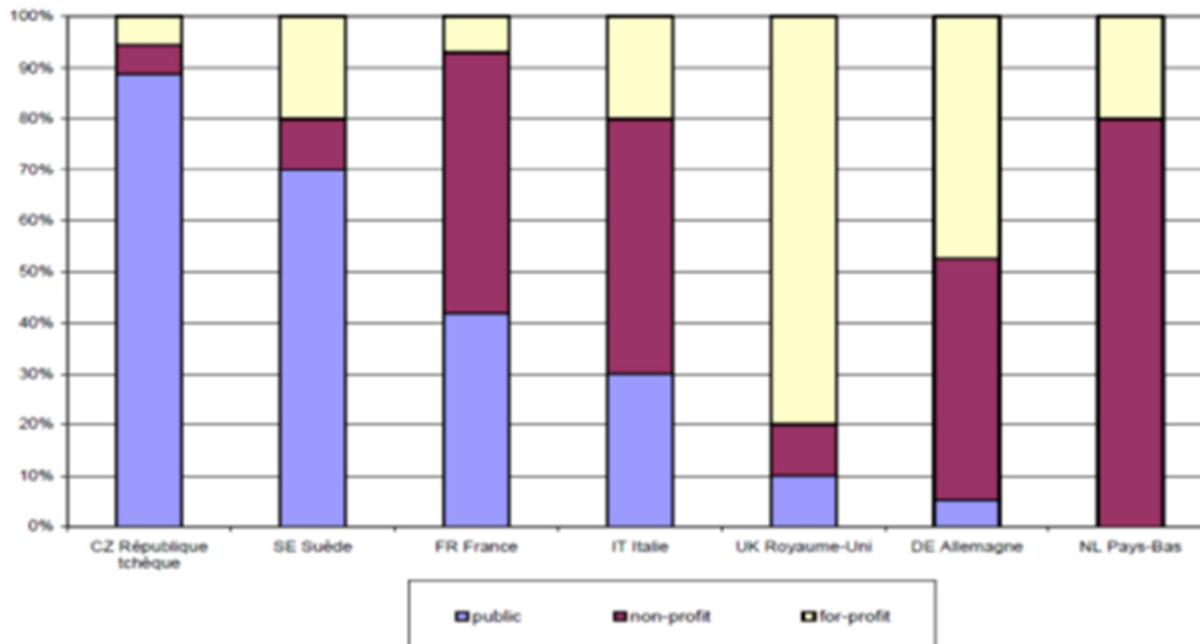
Riedel a Kraus yn nodi bod gofal hirdymor yn cael ei ddarparu fwy fwy gan gwmnïau sector preifat sy'n gwneud elw yn yr Almaen.⁴

Defnyddir Denmarc, Y Ffindir a Sweden fel enghreifftiau o'r system les Sgandinafaidd, sydd â lefelau uchel nodweddiadol o ddarpariaeth gyhoeddus o wasanaethau. O'r gwledydd eraill sydd wedi'u cynnwys yn astudiaeth ANCIEN, yr unig un â lefel gymharol o berchnogaeth gyhoeddus o ran darparu gofal hirdymor yw Slofenia. Yn y gwledydd hyn, ymddengys bod llai o ddewis o ddarparwyr nag yn aelod wladwriaethau eraill yr UE.⁵

Yn nodweddiadol, mae darpariaeth breifat yn chwarae rôl lai mewn gofal sefydliadol na gofal yn y cartref ar draws aelod wladwriaethau'r UE, ac mae Riedel a Kraus yn nodi mai dyma'r achos yn arbennig yn aelod wladwriaethau mwyaf newydd yr UE, gan nodi Slofacia fel enghraifft.

Mae astudiaeth gan Reimat (2009) yn darparu mwy o fanylion am bwysau gwasanaethau cyhoeddus, gwasanaethau di-elw a gwasanaethau gwneud elw ar gyfer 7 o aelod wladwriaethau'r UE (Y Weriniaeth Tsiec, Ffrainc, Yr Almaen, Yr Eidal, Yr Iseldiroedd, Sweden a'r Deyrnas Unedig), a darperir hyn isod yn Ffigwr 2. Gellir gweld mai, o'r saith aelod wladwriaeth hyn, y DU sydd â'r gyfran uchaf o wasanaethau gwneud elw yn y sector preifat sy'n darparu gofal hirdymor.

Ffigwr 2: Pwysau gwasanaethau cyhoeddus, gwasanaethau di-elw a gwasanaethau gwneud elw mewn darpariaeth gofal hirdymor, 2006

Ffynhonnell: Reimat, A., [Welfare regimes and long-term care for elderly people in Europe](http://soc.kuleuven.be/ceso/impalla/ESPANET/docs/Reimat_paper.pdf) <http://soc.kuleuven.be/ceso/impalla/ESPANET/docs/Reimat_paper.pdf>, Mawrth 2009 [fel ar 10 Ionawr 2012]

⁴ Ibid. tudalen 16

⁵ Ibid. tudalen 23

Mathau o fodolau gofal hirdymor yn aelod wladwriaethau'r UE

Edrychodd Kraus et al ar ddwy wahanol ffordd o gategoreiddio'r gwahanol agweddau tuag at ofal hirdymor i'r henoed yn aelod wladwriaethau'r UE mewn astudiaeth ddiweddar.⁶

Y ffordd gyntaf iddynt ei chanfod ar gyfer categorieiddio aelod wladwriaethau oedd yn ôl y ffordd y caiff gofal ei drefnu a'i ariannu ar draws 21 o wahanol genhedloedd lle'r oedd data ansoddol ar gael. Roedd yr amrywiadau a gafodd eu cynnwys wrth asesu trefn y gofal yn cynnwys gwybodaeth am hawl i wasanaethau, argaeledd budd-daliadau ariannol, dewis o ddarparwyr, sicrhau ansawdd ac integreiddio gofal. Ymhlith y mesurau a ddefnyddiwyd i asesu'r dull o ariannu systemau gofal hirdymor ar gyfer yr henoed roedd gwariant cyhoeddus ar gyfer gofal hirdymor fel cyfran o Gynnyrch Mewnwladol Crynswth a rhannu costau Mae'r pedwar clwstwr o wledydd a nodwyd gan Kraus et al gan ddefnyddio'r dull hwn wedi'u nodi yn Nhabl 1.

Tabl 1: Mathau o systemau gofal hirdymor ar gyfer yr henoed yn aelod wladwriaethau'r UE yn seiliedig ar drefnu ac ariannu gofal hirdymor

Gwledydd yn y clwstwr	Nodweddion y system gofal hirdymor
Gwlad Belg, Denmarc, Ffrainc, Yr Almaen, Yr Iseldiroedd, Sweden	System drefniadol ddatblygedig iawn gyda lefelau cymharol uchel o ariannu cyhoeddus.
Awstria, Lloegr, Y Ffindir, Yr Eidal, Latfia, Sbaen, Slofenia	System drefniadol wedi'i datblygu'n gymedrol gyda lefelau cymedrol o ariannu cyhoeddus.
Bwlgaria, Y Weriniaeth Tsiec, Estonia, Slofacia	System drefniadol ddatblygedig iawn gyda lefelau cymharol isel o ariannu cyhoeddus.
Hwngari, Lithwania, Gwlad Pwyl, Rwmania	System drefniadol lai datblygedig gyda lefelau cymharol isel o ariannu cyhoeddus.

Ffynhonnell: Kraus, M. et al, [How European nations care for their elderly: A new typology of long-term care systems](#), Gorffennaf 2011 [fel ar 10 Ionawr 2012]

⁶ Kraus, M. et al, [How European nations care for their elderly: A new typology of long-term care systems](#), Gorffennaf 2011 [fel ar 10 Ionawr 2012]

Roedd yr ail ddull a ddefnyddiwyd gan Kraus et al yn ystyried gwariant cyhoeddus ar ofal hirdymor fel cyfran o Gynnyrch Mewnwladol Crynswth, gwariant preifat fel cyfran o wariant ar ofal hirdymor, derbynwyr gofal anffurfiol 65 oed a throsodd fel canran o'r boblogaeth 65 oed a throsodd a chymorth ar gyfer gofal anffurfiol. Cafwyd canlyniadau ar gyfer 14 o wledydd lle'r oedd data meintiol ar gael. Mae'r clystyrau a nodwyd gan Kraus et al gan ddefnyddio'r dull hwn wedi'u nodi isod yn Nhabl 2.

Tabl 2: Mathau o systemau gofal hirdymor ar gyfer yr henoed yn aelod-wladwriaethau'r UE yn seiliedig ar y defnydd o ofal ac ariannu gofal hirdymor

Gwledydd yn y clwstwr	Natur y system gofal hirdymor	Nodweddion y system gofal hirdymor
Gwlad Belg, Y Weriniaeth Tsiec, Yr Almaen, Slofacia	Yn gogwyddo tuag at ofal anffurfiol. Lefelau isel o ariannu preifat.	Gwariant cyhoeddus isel, gwariant preifat isel, defnydd uchel o ofal anffurfiol a chymorth, budd-daliadau ariannol gwylaidd.
Denmarc, Yr Iseldiroedd, Sweden	Hael, hygyrch ac wedi'u ffurfioli.	Gwariant cyhoeddus uchel, gwariant preifat isel, defnydd isel o ofal anffurfiol, llawer o gymorth i ofal anffurfiol, budd-daliadau ariannol gwylaidd.
Awstria, Lloegr, Y Ffindir, Ffrainc, Sbaen	Yn gogwyddo tuag at ofal anffurfiol, lefelau uchel o ariannu preifat.	Gwariant cyhoeddus cymedrol, lefelau uchel o wariant preifat, defnydd uchel o ofal anffurfiol a chymorth, budd-daliadau ariannol uchel.
Hwngari a'r Eidal	Ariannu preifat uchel, ymddengys bod gofal anffurfiol yn anghenraid.	Gwariant cyhoeddus isel, ariannu preifat uchel, defnydd uchel o ofal anffurfiol, lefel isel o gymorth i ofal anffurfiol, budd-daliadau ariannol cymedrol.

Ffynhonnell: Kraus, M. et al, [How European nations care for their elderly: A new typology of long-term care systems](#), Gorffennaf 2011 [fel ar 10 Ionawr 2012]